
E-kontroverze: pro-anorektické weby

Novák M.

Psychiatrická léčebna Horní Beřkovice,
ředitel MUDr. J. Tomeček

SOUHRN

Termín pro-anorexia implikuje propagaci nebo podporu názoru na mentální anorexii, v jehož rámci je pojímaná spíše jako jedna z forem životního stylu než jako nemoc. Následující článek se zabývá internetovými portály, které pacientkám odmítajícím péči odborníků poskytují bezpečný prostor k diskusím o své chorobě. Navíc zároveň otevřeně zpochybňují převládající konsenzus lékařů a psychologů, kteří pojmají mentální anorexii jako duševní nemoc, nikoli jako životní filozofii.

Klíčová slova: poruchy příjmu potravy, mentální anorexie, internet, životní styl, pro-anorektické portály.

SUMMARY

Novák M.: E-controversy: Pro-anorexia Web Sites

Anorexia refers to the promotion or support of anorexia nervosa as a lifestyle choice rather than a mental disorder. The following article is concerned with web sites that not only give those who choose to defer or refuse medical or psychological treatment a place to discuss their illness in a non-judgmental environment. They go further, disputing the prevailing medical and psychological consensus that treats anorexia nervosa as a mental illness rather than a life philosophy.

Key words: eating disorders, anorexia nervosa, internet, life style, Pro-anorexia Web Sites.

Čes. a slov. Psychiat., 104, 2008, No. 4, pp. 196–198.

V posledních letech se čím dál častěji ozývají kritické hlasy na adresu tzv. pro-anorektických webů¹. Pro-anorektické weby kolem sebe sdružují internetovou komunitu dívek trpících poruchami příjmu potravy (dále se zmiňujeme jen o ženách, protože z drtivé většiny převažují), které se nehodlají vyléčit, ale plně se nemoci přizpůsobují. Poruchy příjmu potravy pro ně nepředstavují život ohrožující chorobu, ale spíše životní filozofii. První pro-anorektické servery vznikly proto, aby nabídly alternativu k tehdy jedinému existujícímu druhu internetových portálů zabývajících se poruchami příjmu potravy – tzv. zotavovacím webům (angl. pro-recovery). Zotavovací weby jsou nicméně dílem dospělých (rodičů, odborníků atd.), kteří těžko mohou vytvořit takový portál, který by zůstal atraktivní pro mladistvé a zároveň nezhoršoval onemocnění a nezaujímal povýšený postoj [1]. Situaci ještě kom-

plikuje nechuť většiny návštěvnic webů nastoupit do léčby. Z toho důvodů spíše uvítají rady jak zhubnout, což jsou informace, které nejsou dostupné na zotavovacích serverech.

Co nelze pro-anorektickým webům upřít, je ojedinělá příležitost získat vzhled do psychiky pacientek s poruchami příjmu potravy, kterou ocení odborníci ve výzkumu i psychoterapeuti hledající nové postupy v léčbě. Kontroverze pro-anorektických portálů vychází z názorů odborníků pokládajících jejich návštěvy za rizikový faktor v rozvoji onemocnění. Součástí většiny z nich jsou galerie fotografií velmi štíhlých žen nazvaných „thinspiration“², které podle kritiků mohou spustit potenciálně nebezpečné chování. Média si výrazněji všimla pro-anorektických serverů v uplynulých pěti letech a odstartovala částečně úspěšnou kampaň na jejich odstranění z internetu, což v důsledku nastolilo šir-

¹ Jejich stoupenkyně vyjadřují příslušnost a sympatie k tomuto „hnutí“ termíny pro-ana, resp. pro-mia (z angl. pro-anorexia, resp. pro-bulimia). Místo klinických termínů používají důvěrně znějících ženských jmen: Ana a Mia, které personifikují mentální anorexii a mentální bulimii.

² Thinspiration (složenina angl. slov thin-štíhlý a inspiration-nápad): Kuriózní je, že na pro-anorektických webech se v sadách fotografií objevují ty samé a ještě kontroverznější snímky, které by byly příliš odvážné i pro ty nejproblematičtější reklamy zneužívající soudobý ženský štíhlý ideál krásy.

ší etický problém svobody slova. Přestože probíhá vášnivá diskuse mezi zastánci a odpůrci pro-anorektických webů, nejsou k dispozici žádné přesvědčivé důkazy o závažnosti jejich vlivu. Výsledky jedné z mála seriózních studií, uskutečněné v květnu roku 2005, pocházejí ze Stanfordské univerzity, ale ani ty nedávají jednoznačnou odpověď [1]. A tak by posláním příštích výzkumů mělo být zjistit, zda jsou pro-anorektické portály skutečně škodlivé nebo jen šokující.

Abychom se lépe seznámili s fenoménem pro-anorektických webů, popíšeme a provedeme krátký rozbor jednoho z nejznámějších serverů – Cerulean Butterfly [2], jehož autorkou je dvacetiletá Lizzy³ ze San Franciska. Podle Lizzy má být její portál místem, kde se lidé mohou svěřit, zahnat osamělost a najít porozumění. Některým se to zřejmě opravdu povedlo, jiní návštěvníci zanechali pobouřené ohlasy. Stejně jako bývá pro pacientky s mentální anorexií příznačný sklon k tajnůstkářství, i obsahy jejich webů zůstávají návštěvníkům napůl skryty. Některé texty jsou napsány nevýraznou barvou písma na tmavém pozadí, články se objeví až poté, co jsou označeny myší a získají inverzní barvu. Zdůraznit je třeba celkovou úroveň webu. Autorka má nepopíratelně literární talent a výtvarné citění. Grafická podoba i samotný obsah pro-anorektických webů bezpečně navozují sugestivní lyrickou a snivou atmosféru⁴. Náplní stránek jsou informace o typech poruch příjmu potravy, nebezpečích užívání dietních tablet, diuretik a laxativ. Následuje varování před některými škodlivými praktikami sloužícími k regulaci váhy (polykání bavlny, bití se do břicha atd.), návrh speciálního cvičebního programu ke snížení tělesné váhy, recepty na nízkokalorická jídla, soupisy kalorií produktů řetězců rychlého občerstvení. Součástí je i anketa o nejoblíbenější viditelnou kost na těle, „thinspirující“ fotografie štíhlých žen, které ve spojitosti se všemi uvedenými instrukcemi budí dojem lákavého příslibu štíhlého těla v případě, že je návštěvnice serveru budou následovat. Odborníci protestují i proti kontroverzním radám určeným k dosažení štíhlosti nebo typům sloužícím k utajení nemoci před vnějším okolím (např. nošením více vrstev volného oblečení, předstíráním nevolnosti, vyhýbáním se hovorům o jídle, zanecháváním špinavého nádobí po domě, odhazováním použitých tampónů [2] a lékařem (např. pitím velkého množství vody před návštěvou ordinace, kontrolováním dechu meditací, vycpáváním si oděvu těžkými předměty před vážením, odložením sebepoškozovacích

praktik po návštěvě lékaře [2]). Někoho možná překvapí důvody uváděné ve prospěch štíhlosti (např. pro možnost vyzkoušet si jakékoli oblečení v obchodě, pro upoutání pozornosti, protože je lepší být vysmívána za štíhlost než za tloušťku, pro pochvalu od mužů, pro dobré zapadnutí do kolektivu kamarádek [2, 4])

Dnešní svět se může zdát některým mladým lidem příliš komplikovaný, nesrozumitelný i náročný. Jen malá část z nich obstojí v konkurenci s ostatními nebo splní očekávání svých blízkých. Někteří z nich raději rezignují na dosažení vyšších cílů, vykonávají rutinní práce a pomalu se sami sobě odcizují. Dívčím se tu otevírá nové, kompromisní východisko spočívající ve volbě „pro-anorektického“ stylu života. Stoupenkyně tohoto způsobu života místo aby rezignovaly na naplňování náročných cílů, raději volí cíle dostupnější, spočívající v kontrole nutkání k jídlu a váhy, v nichž mohou nezávisle na ostatních dosahovat mistrovství. Komunita kolem pro-anorektických webů slouží hlavně pro poskytnutí podpory všem dívkám, které se dobrovolně rozhodly následovat tuto cestu. Členství v této komunitě, která se tváří jako elitní klub, zaručuje nejen dostatek návodů a typů, jak se přiblížit současnému ideálu krásy, ale společně s mizejícími kilogramy získávají potenciální stoupenkyně i silnou podporu podobně smýšlejících dívek z celého světa. Cyberprostor se svou schopností překonávat tisícikilometrové vzdálenosti během vteřiny, představuje ideální prostředí pro osamělé dívky, které ve svém blízkém okolí nenacházejí pochopení. Pro-anorektické weby je ubezpečují ve správnosti jejich rozhodnutí, dodávají tolik potřebný pocit sounáležitosti a posilují je v odhodlání vytrvat v jejich zničující sebekázní a odříkání.

Pro-anorektické weby mohou představovat nezanedbatelné riziko hlavně pro dívky, které těžce nesou podobu současného ideálu krásy, jsou ovlivnitelnější sociálním prostředím, obtížněji zvládají či zvládaly období puberty a dospívání, nenacházejí ve svém okolí patřičnou sociální oporu a jsou nespokojené se svým životem. Výtvarný a literární talent autorek ve spojitosti s vysokou úrovní zmíněných webů z nich pro některé dívky činí velmi přitažlivou alternativu. Ostatně by bylo zajímavé zjistit, kolik dívek nebo žen začalo po návštěvě pro-anorektických webů věnovat větší pozornost své váze. Na druhé straně pro-anorektické weby se zdají být logickým důsledkem trendu současné společnosti, v níž je drasticky propagován štíhlý ideál krásy.

³ Lizzy a jiné autorky podobných portálů na svých stránkách často udávají své tělesné parametry. Lizzy měří 157,5 cm, přičemž nižší váha, na kterou kdy klesla, byla 40 kg.

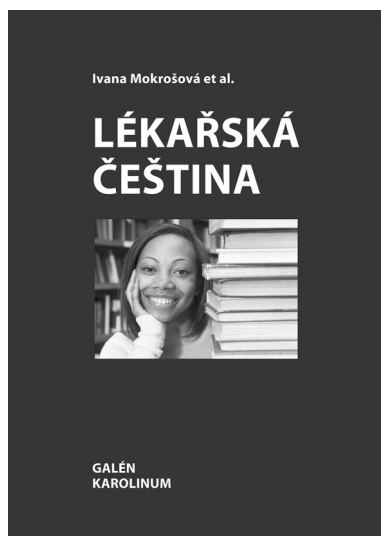
⁴ Pro ilustraci uvádíme jeden z charakteristických textů z jiného webu v původním angl. znění: „If you've come here to “learn” to be anorexic or bulimic, then you really need to leave. Eating disorders are painful, life-destroying creatures that are not worth their cost. They are not cool or glamorous. They are not a quick fix. They are not a diet. They are a living, breathing hell. But once you're in, you're in. You're in until it either kills you or destroys your life so much that you have to break free. So stay out. Stay back. Stay sane.” [3].

Osočování jejich autorek je přinejmenším nespravedlivé, neboť i atmosféra v současné společnosti přispěla mocně k jejich vzniku. Autorky se ohrazují vůči nenávisným dopisům s tvrzením, že to nejsou ony, kdo nutí ženy podstupovat martyrium spojené s hubnutím. Jejich obhajoba, že každý člověk má svobodnou volbu v tom, jak se svým tělem naloží, je však také nedostatečná. Pokud požadujeme, aby přijaly za svoje jednání odpovědnost, měly by tak udělat i média, jejichž zveřejněné obsahy mají mnohdy podobný, byť skrytější, účinek: nutí konzumenty zabývat se vlastním tělem, kontrolovat váhu a mění jejich standardy hmotnostních norem.

LITERATURA – ZDROJE

1. **Mathis, Ch. G.:** Pro-Anorexia Web Sites: The Thin Web Line: WebMD [online], 2005. Dostupný z WWW: <<http://my.webmd.com/content/article/109/109381.htm>>.
2. Cerulean Butterfly [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceruleanbutterfly.com>>.
3. Whoohahey Thinspiration [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.freewebs.com/whoohaheythinspiration>>.
4. Petite and Perfect [online]. Dostupný z WWW: <http://www.freewebs.com/petite_and_perfect>.

*PhDr. Michal Novák
Psychiatrická léčebna
411 85 Horní Beřkovice
e-mail: michalwww@post.cz*

LÉKAŘSKÁ ČEŠTINA

Dotisk prvního vydání

Ivana Mokořová et al.

Učebnice lékařské češtiny je určena zahraničním studentům lékařských fakult a zahraničním lékařům, kteří jsou na odborné stáži v České republice. Práce s učebnicí předpokládá základní znalosti českého jazyka. Jednotlivé kapitoly obsahují témata z oblasti studia medicíny, vybraných lékařských oborů a komunikace lékaře s pacientem. Úvodní text je určen k pasivnímu porozumění českému textu a seznamuje studující se základní českou anatomickou a klinickou terminologií. Gramatická cvičení pracují s lékařskou terminologií a do učebnice byla zařazena na základě vlastních pedagogických zkušeností. Konverzační cvičení jsou zaměřena na komunikaci s dospělými i dětskými pacienty, se zdravotnickým personálem i lékaři. Obrazová část a ukázky chorobopisů seznamují studující s formální stránkou medicíny a spolu s úkolovými cvičeními by měly být podnětem

k samostatné práci se slovníkem a odbornou literaturou. Za každou kapitolou je česko-anglický slovník, který se vztahuje k probíranému tématu. Poslední kapitola je určena k prověření získaných znalostí. Jeden semestr před ukončením kursu si studující zvolí pacienta a onemocnění, vedou průběžně jeho zdravotní kartu a před zkouškou předloží vyplněný chorobopis. Na konci učebnice je připojen přehled české gramatiky, tvary frekventovaných sloves, tabulky a souhrnný česko-anglický a anglicko-český slovník.

*Vydalo nakladatelství Galén v roce 2007, 240 stran, formát 195x280 mm, brožované, 350 Kč,
ISBN 978-80-7262-092-0 (Galén) a ISBN 978-80-246-0243-1 (Karolinum).*

**Objednávky můžete posílat na adresu: Nakladatelské a tiskové středisko ČLS JEP,
Sokolská 31, 120 26 Praha 2, fax: 224 266 226, e-mail: cls@nts.cz. Na objednávce laskavě uveďte i jméno časopisu,
v němž jste se o knize dozvěděli.**